

Werkbelasting

Auteur(s):

CBS
 Myra Wieling en Ferdy Otten
 Persoonsenquêtes Kwartaire Sector

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4164, pagina 643, 28 augustus 1998

Rubriek:

Statistiek

Trefwoord(en):

economie, samenleving, arbeidsmarkt

Vroeger werden ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid vooral veroorzaakt door lichamelijke werkbelasting. Tegenwoordig speelt psychische werkbelasting ook een rol. Volgens NIA-TNO vormen personen met psychische aandoeningen de grootste diagnosegroep onder de nieuwe WAO-gerechtigden (30%). Bij psychische werkbelasting ofwel werkstress wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen de componenten (hoge) werkdruk en (beperkte) autonomie.

Werkdruk gestegen

Uit het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) van het CBS, blijkt dat de werkdruk de afgelopen jaren is gestegen. Bovendien is de tevredenheid over de ontplooiingsmogelijkheden en over de aansluiting tussen werk en opleiding en/of ervaring gedaald, met name bij vrouwen. De mogelijkheden het werk naar eigen inzicht in te richten zijn daarentegen verbeterd, vooral bij mannen. Een lichtpunt voor mannen en vrouwen is de duidelijke daling van de fysieke werkbelasting ([tabel 1](#)).

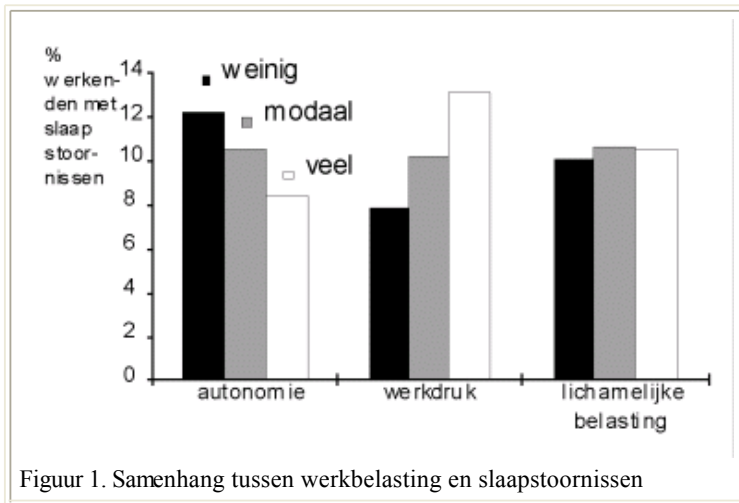
Tabel 1. Werkbelasting, % van het aantal werkzame personen van 18 jaar of ouder

Arbeidsindicatoren	94	95	96	97
<i>Werkdruk</i>				
Regelmatig in een hoog tempo werken	38	41	41	43
<i>Autonomie</i>				
Meestal zelf over uitvoering werk kunnen beslissen	65	66	68	69
Meestal zelf over onderbreking werk kunnen beslissen	54	53	52	54
Meestal vrij zijn in opnemen van verlof	66	67	68	69
Regelmatig eentonig werk doen	7	6	7	7
Zich kunnen ontplooien in het werk	77	78	76	74
Werk sluit goed aan bij opleiding/ervaring	75	74	75	72
<i>Lichamelijke belasting</i>				
Regelmatig lawaai op werk	19	15	18	18
Regelmatig vuil werk doen	23	21	21	19
Regelmatig stank in werkomgeving	12	10	10	9
Regelmatig gevaarlijk werk doen	6	6	6	5
Regelmatig zwaar werk doen	21	20	21	21

Werkdruk vooral bij vrouwen van invloed op ziekteverzuim

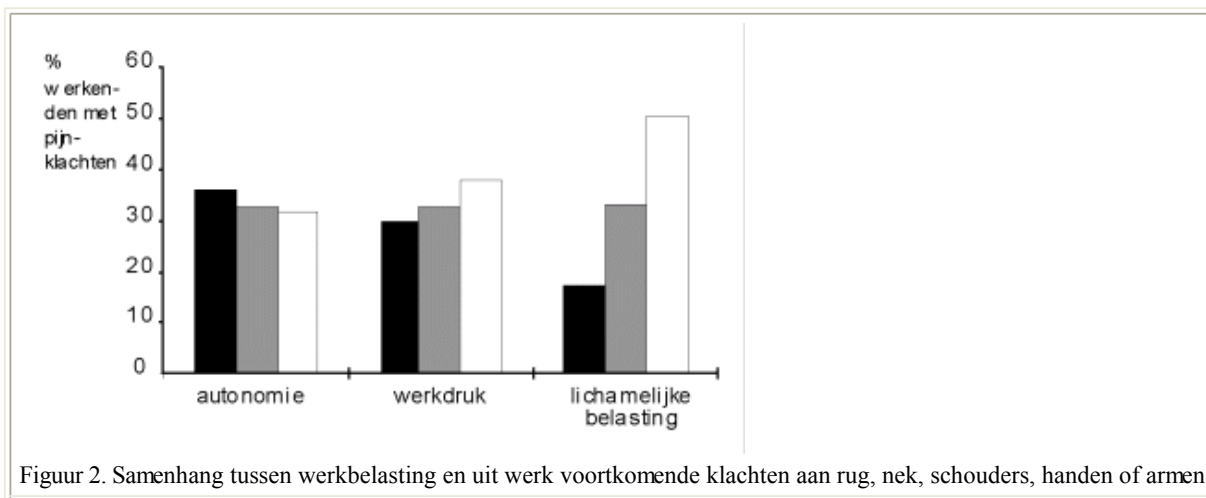
Op basis van de afzonderlijke indicatoren van werkbelasting kunnen samenvattende indices worden berekend, die zijn gerelateerd aan achtereenvolgens ernstige slaapstoornissen, werkgebonden klachten aan rug, nek, schouders, handen of armen en ziekteverzuim. Ernstige slaapstoornissen zijn relevant omdat ze veelal gepaard gaan met overspanning en depressie. Pijnklachten aan rug, nek, schouders, handen of armen zijn van belang omdat ze voor een belangrijk deel overlappen met de zogenoemde Repetitive Strain Injuries (RSI). Het ziekteverzuim betreft de eigen opgave van de respondent dat men de afgelopen twee maanden het werk wegens ziekte of ongeval verzuimd heeft.

Hoe minder autonomie de werkenden hebben en hoe hoger de werkdruk is, hoe meer ernstige slaapstoornissen. Uit een berekening van "populatie attributieve risicopercentages" blijkt dat indien alle werkenden alleen aan een beperkte werkdruk zouden zijn blootgesteld, het aantal werkenden met ernstige slaapstoornissen 26% lager zou zijn. Verhoging van de autonomie vermindert het aantal werkenden met slaapstoornissen met 23% ([figuur 1](#)).

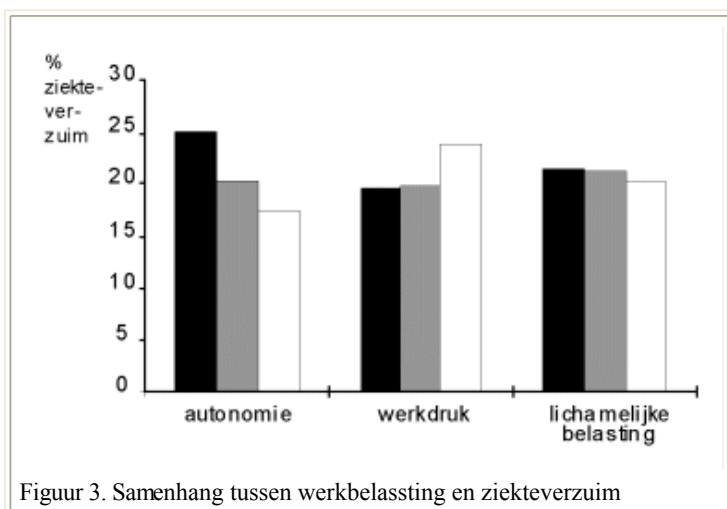
Figuur 1. Samenhang tussen werkbelasting en slaapstoornissen

Verder zijn de autonomie, de werkdruk en de fysieke belasting lineair gerelateerd aan pijnklachten aan rug, nek, schouders, handen of armen. Als alle werknemers niet of slechts in geringe mate fysiek zouden worden belast, zou het aantal pijnklachten 65% lager zijn. Beperkte werkdruk voor alle werknemers zou daarboven de pijnklachten met nog eens 17% reduceren ([figuur 2](#)).

Figuur 2. Samenhang tussen werkbelasting en uit werk voortkomende klachten aan rug, nek, schouders, handen of armen

Ziekteverzuim hangt samen met zowel de autonomie in het werk als de werkdruk. Als alle werknemers een hoge mate van autonomie in het werk zouden hebben, zou het ziekteverzuim 21% lager zijn. Beperkte werkdruk zou het ziekteverzuim met nog eens 9% reduceren. Mannen en vrouwen verschillen voor wat betreft de invloed van werkstress op ziekteverzuim. Bij mannen blijkt alleen autonomie gerelateerd te zijn aan ziekteverzuim, terwijl bij vrouwen ook de werkdruk relevant is ([figuur 3](#)).

Figuur 3. Samenhang tussen werkbelasting en ziekteverzuim